

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament Parlament Ewropew Europees Parlement Parlement Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet

EUROPSKI PARLAMENT: OVLASTI

Obnašanjem različitih dužnosti Parlament u potpunosti izvršava svoju institucionalnu ulogu u stvaranju europskih politika. Poštovanje principa demokracije na europskoj razini osigurava se sudjelovanjem u zakonodavnom postupku, proračunskim i nadzornim ovlastima, sudjelovanjem u reviziji temeljnih ugovora i pravom sudjelovanja u postupcima pred Sudom Europske unije.

PRAVNA OSNOVA

Članci od 223. do 234. i članak 314. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

CILJEVI

Kao institucija koja predstavlja europske građane, Parlament predstavlja demokratsku osnovu Europske unije. Kako bi osigurao demokratsku legitimnost Unije, Parlament mora biti u potpunosti uključen u europske zakonodavne postupke te u ime građana provoditi politički nadzor nad drugim institucijama Unije.

USTAVNE OVLASTI I OVLASTI RATIFIKACIJE (VIDI INFORMATIVNI ČLANAK [1.2.4.](#))

Od potpisivanja Jedinog europskog akta Parlament mora odobriti sve ugovore o pristupanju novih država članica kao i ugovore o pridruživanju. Jedinim europskim aktom utvrđeno je da se taj postupak primjenjuje i na međunarodne sporazume koji znatno utječu na proračun Zajednice (zamijenivši postupak mirenja uveden 1975.). Ugovorom iz Maastrichta taj se postupak proširio na ugovore kojima se ustanovljuje poseban institucionalni okvir ili uključuje izmjena nekog akta usvojenog postupkom suodlučivanja. Parlament također mora odobriti i akte u vezi s izbornim postupkom (od Ugovora iz Maastrichta). Od Ugovora iz Amsterdama, ako Vijeće želi iznijeti mišljenje da postoji stvarna opasnost da neka država članica teško krši temeljna načela Europske unije, prije nego što iznese svoje preporuke ili sankcije određenoj državi članici, mora dobiti pristanak Parlamenta. Suprotno tomu, Vijeće mora odobriti sve izmjene Statuta zastupnika Europskog parlamenta.

Od stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona Parlament ima pravo pokrenuti inicijativu za izmjenu temeljnih ugovora i odlučuje treba li sazvati konvenciju na kojoj bi se pripremila buduća izmjena ugovora (članak 48. stavci 2. i 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU)).

SUDJELOVANJE U ZAKONODAVNOM POSTUPKU (VIDI INFORMATIVNI ČLANAK [1.2.3.](#))

Parlament u različitoj mjeri sudjeluje u izradi zakonodavstva Unije, u skladu s pravnom osnovom svakog pojedinog akta. Prvo je imao isključivo savjetodavnu ulogu u postupku suodlučivanja, a kasnije je dobio status jednak Vijeću.

A. Redovni zakonodavni postupak

Od stupanja na snagu Ugovora iz Nice (vidi informativni članak [1.1.4.](#)) postupak suodlučivanja primjenjuje se na 46 pravnih osnova iz Ugovora o Europskoj zajednici (EZ). U načelu, ovaj je postupak izjednačio statuse Parlamenta i Vijeća. U slučaju suglasnosti obiju institucija, akt je usvojen prilikom prvog ili drugog čitanja; u slučaju neslaganja, akt se može usvojiti isključivo nakon uspješnog mirenja.

S Ugovorom iz Lisabona (vidi informativni članak [1.1.5.](#)) postupak suodlučivanja postaje redovni zakonodavni postupak (članak 294. UFEU-a). Od donošenja tog ugovora više od 40 novih politika prvi puta podliježu navedenom postupku, npr. sloboda, sigurnost i pravosuđe, vanjska trgovina, politika zaštite okoliša i zajednička poljoprivredna politika (ZPP).

B. Savjetovanje

Postupak savjetovanja i dalje se primjenjuje u slučajevima iz članka 27., 41. i 48. UEU-a te kod oporezivanja, tržišnog natjecanja, usklađivanja zakonodavstva koje nije povezano s unutarnjim tržištem i u određenim vidovima socijalne politike.

C. Suradnja (ukinuti postupak)

Postupak suradnje (prijašnji članak 252. Ugovora o EZ-u) uveden je Jedinistvenim europskim aktom, a Ugovorom iz Maastrichta proširen je na većinu zakonodavnih pitanja o kojima Vijeće odlučuje većinom. Taj postupak obvezivao je Vijeće da za vrijeme drugog čitanja razmotri amandmane Europskog parlamenta usvojene apsolutnom većinom ako ih je preuzela Komisija. Uvođenjem tog postupka Parlament je dobio prave zakonodavne ovlasti, no stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona (vidi informativni članak [1.1.5.](#)) on je ukinut.

D. Pristanak

Od Ugovora iz Maastrichta postupak pristanka primjenjivao se na samo nekoliko zakonodavnih područja u kojima Vijeće jednoglasno odlučuje, a od Ugovora iz Amsterdama ograničen je na strukturne i kohezijske fondove.

U skladu s Ugovorom iz Lisabona taj se postupak, koji se odsad naziva suglasnost, primjenjuje na određena nova pitanja, na primjer ona navedena u člancima 7., 14., 17., 27., 48. i 50. UEU-a, u člancima 19., 83., 86., 218., 223., 311. i 312. UFEU-a kao i na mjere koje mora usvojiti Vijeće kada se neka mjera Unije smatra nužnom, a u Ugovorima nisu predviđene za to potrebne ovlasti (članak 352. UFEU-a).

E. Pravo na inicijativu

Prema Ugovoru iz Maastrichta Parlament također ima pravo na zakonodavnu inicijativu, ali je to pravo ograničeno na to da se od Komisije zatraži podnošenje

prijedloga. To je pravo zadržano u Ugovoru iz Lisabona (članak 225. UFEU-a) i detaljnije objašnjeno u posljednjem Međuinstitucijskom sporazumu sklopljenom između Parlamenta i Komisije.

PRORAČUNSKE OVLAŠTI (VIDI INFORMATIVNI ČLANAK [1.2.5.](#))

Ugovor iz Lisabona uklonio je razliku između obveznih i neobveznih troškova. Osim toga, izjednačio je Europski parlament s Vijećem u godišnjem proračunskom postupku, koji sada nalikuje redovnom zakonodavnom postupku.

Parlament ostaje jedno od dva nadležna tijela za proračun (članak 314. UFEU-a). Uključen je u proračunski postupak od pripreme faze, posebno u vezi s određivanjem općih smjernica i vrsta rashoda, usvaja proračun i nadgleda njegovo izvršenje (članak 318. UFEU-a) te daje razrješnicu za izvršenje proračuna (članak 319. UFEU-a).

Naposljetku, Parlament mora odobriti Višegodišnji financijski okvir (VFO) (članak 312. UFEU-a). VFO za razdoblje od 2014. do 2020. prvi je višegodišnji financijski okvir usklađen s pravilima iz UFEU-a.

NADZOR IZVRŠNE VLAŠTI

Parlament ima brojne nadzorne ovlaštati. U njemu se raspravlja o godišnjem općem izvješću koje mu podnosi Komisija (članak 233. UFEU-a), a zajedno s Vijećem EP nadgleda i provedbene i delegirane akte Komisije (članci 290. i 291. UFEU-a).

A. Imenovanje Komisije

Parlament je 1981. počeo neformalno potvrđivati imenovanje Komisije u vidu ispitivanja i odobravanja njezina programa. Međutim, tek se od stupanja na snagu Ugovora iz Maastrichta (1992.) traži njegovo odobrenje prije nego što države članice imenuju predsjednika i članove Komisije kao kolegijalno tijelo. Ugovorom iz Amsterdama otišlo se korak dalje: od Parlamenta se počelo tražiti posebno odobrenje za imenovanje predsjednika Komisije, prije imenovanja drugih članova. Godine 1994. Parlament je također uveo saslušanja kandidata za povjerenike. U skladu s Ugovorom iz Lisabona kandidat za predsjednika Komisije treba biti odabran s obzirom na rezultate europskih izbora. Stoga je, u svojoj Rezoluciji od 22. studenoga 2016. o izborima za Europski parlament 2014.^[1], pozvao europske političke stranke da nominiraju kandidate za funkciju predsjednika Komisije kako bi se ojačala politička legitimnost obiju institucija. Od 2014. uspostavljen je postupak odabira takozvanih Spitzenkandidata, u kojem europske političke stranke, uoči europskih izbora, imenuju vodeće kandidate za funkciju predsjednika Komisije (vidi informativni članak [1.3.3.](#)).

B. Prijedlog za izglasavanje nepovjerenja

Odredba o uvođenju prijedloga za izglasavanje nepovjerenja Komisiji prisutna je još u Ugovoru iz Rima (tzv. izglasavanje nepovjerenja). Sada su u članku 17. stavak 8. i članku 234. UFEU-a uključene opće odredbe o pravu Parlamenta na izglasavanje nepovjerenja Komisiji. Da bi bio usvojen, prijedlogu je potrebna dvotrećinska većina danih glasova koja predstavlja većinu glasova zastupnika u Parlamentu. Ako većina

[1] [SL C 419, 16.12.2015, str. 185.](#)

zastupnika izglasa nepovjerenje Komisiji, to dovodi do njezine ostavke kao tijela, uključujući i ostavke potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjsku i sigurnosnu politiku kada je riječ o dužnostima koje je izvršavao u Komisiji. Parlament je do današnjeg dana više puta bezuspješno pokušao iskoristiti odredbe iz Ugovora i ugovora koji su prethodili kako bi s dužnosti uklonio Kolegij Komisije.

C. Parlamentarna pitanja

Svaki zastupnik smije uputiti određen broj pitanja za pisani odgovor predsjedniku Europskog vijeća, Vijeću, Komisiji ili potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. U skladu s člankom 230. UFEU-a Komisija odgovara usmeno ili u pisanom obliku na pitanja koja postavi Parlament ili njegovi zastupnici, a Europsko vijeće i Vijeće moraju se saslušati u Parlamentu u skladu s uvjetima utvrđenima u Poslovniku Europskog vijeća i Poslovniku Vijeća.

Posljedično, parlamentarna pitanja mogu biti pisana i usmena, sa ili bez rasprave (članak 230. UFEU-a) te se mogu postaviti i u obliku koji je za to predviđen tijekom vremena za pitanja.

D. Istražni odbori

Prema članku 226. UFEU-a, Parlament ima pravo osnovati privremeni istražni odbor za istraživanje navodnih povreda ili nepravilnosti u provedbi prava Unije. U istom članku navodi se da detaljne odredbe kojima se određuje ostvarivanje prava na istragu utvrđuje Parlament i to putem uredbi na vlastitu inicijativu uz prethodnu suglasnost Vijeća i Komisije. Do donošenja takvih uredbi, pravo na istragu ostvaruje se u skladu s Međuinstitucijskim sporazumom iz 1995. koji je priložen Poslovniku Parlamenta^[2]. Parlament je više puta izrazio potrebu za poboljšanjem komunikacije i suradnje između triju institucija kako bi mogao ispuniti svoj mandat na temelju članka 226. UFEU-a. Parlament je 2014. usvojio Zakonodavnu rezoluciju o prijedlogu uredbe o detaljnim odredbama o izvršavanju prava Europskog parlamenta na istragu^[3]. Međutim, pregovori između triju institucija o tom prijedlogu nisu se pomaknuli s mrtve točke. Stoga je Parlament u travnju 2019. usvojio rezoluciju^[4] u kojoj je izrazio duboko neslaganje sa stavom Vijeća i Komisije, koji i nakon više od četiri godine neformalnih sastanaka, i dalje sprečavaju formalni sastanak na kojem bi se raspravljalo o mogućim rješenjima utvrđenih problema. U svojoj rezoluciji Parlament smatra da Vijeće i Komisija nisu poštovali načelo međuinstitucijske suradnje te ih poziva da nastave s pregovorima o tom pitanju s novoizabranim Parlamentom.

E. Nadzor vanjske i sigurnosne politike

Parlament ima pravo da ga se redovito izvještava o ovim područjima, a svoja pitanja ili preporuke može iznijeti Vijeću. Savjetovanje s Parlamentom obavezno je u vezi s glavnim aspektima i temeljnim izborima u okviru zajedničke vanjske sigurnosne

[2]Odluka 95/167/EZ, Euratom, EZUČ Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije od 19. travnja 1995. o detaljnim odredbama o izvršavanju prava Europskog parlamenta na istragu, SL L 113, 19.5.1995., str. 1.

[3]Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 16. travnja 2014. o prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta o detaljnim odredbama o izvršavanju prava Europskog parlamenta na istragu i o stavljanju izvan snage Odluke 95/167/EZ, Euratom, EZUČ Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije, SL L 443, 22.12.2017, str. 39.

[4]Rezolucija Europskog parlamenta od 18. travnja 2019. o pregovorima s Vijećem i Komisijom o zakonodavnom prijedlogu uredbe o pravu Europskog parlamenta na istragu, [P8_TA\(2019\)0440](#).

politike (ZVSP) (članak 36. UEU-a). Provedba Međuinstitucionalnog sporazuma o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i o dobrom financijskom upravljanju (2013/C 373/01) omogućila je poboljšanje savjetovanja u vezi sa ZVSP-om, posebno što se tiče financijskih pitanja. Uvođenje nove funkcije Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ojačalo je utjecaj Parlamenta jer je osoba na tom položaju ujedno i potpredsjednik Komisije.

POSTUPCI PRED SUDOM

Parlament ima ovlasti pokrenuti postupak pred Sudom ako neka druga institucija prekrši Ugovor.

Ima pravo intervencije, odnosno može poduprijeti jednu stranu u nekom predmetu pred Sudom. To je pravo iskorišteno u poznatom primjeru presude u predmetu Izoglukoza (presude 138 i 139/79 od 29. listopada 1980.) kada je Sud proglasio uredbu Vijeća nevažećom jer je Vijeće prekršilo obvezu savjetovanja s Parlamentom. U okviru tužbe zbog propusta djelovanja (članak 265. UFEU-a) Parlament može pred Sudom pokrenuti postupak protiv neke institucije radi utvrđivanja povrede Ugovora, kao u predmetu br. 13/83, u kojem je donesena presuda protiv Vijeća zbog toga što nije poduzelo mjere u vezi sa zajedničkom prometnom politikom.

U skladu s Ugovorom iz Amsterdama Parlament je mogao pokrenuti postupak da se akt neke druge institucije proglasi ništavnim isključivo ako se radilo o zaštiti vlastitih ovlasti. Od Ugovora iz Nice Parlament više nije dužan pokretati postupak na taj način, već ga otada pokreće jednako kao i Vijeće, Komisija i države članice. Parlament može biti tužena strana u postupku protiv akta usvojenog u okviru postupka suodlučivanja ili kada neki od njegovih akata proizvodi pravne učinke u odnosu na treću stranu. Člankom 263. UFEU-a potvrđene su presude Suda u predmetima br. 320/81, 294/83 i 70/88.

Naposljetku, Parlament može zatražiti prethodno mišljenje Suda o usklađenosti nekog međunarodnog sporazuma s Ugovorom (članak. 218. UFEU-a).

PREDSTAVKE (VIDI INFORMATIVNI ČLANAK [4.1.4.](#))

Kada građani EU-a žele iskoristiti svoje pravo na podnošenje predstavki, predstavke šalju predsjedniku Parlamenta (članak 227. UFEU-a).

EUROPSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA (VIDI INFORMATIVNI ČLANAK [4.1.5.](#))

Parlament organizira saslušanje s izlagačima iz uspješno registriranih europskih građanskih inicijativa pod vodstvom odbora za predstavke. Parlament i Vijeće su 17. travnja 2019. formalno usvojili novu Uredbu o europskoj građanskoj inicijativi^[5], koja trenutačno čeka službenu objavu. Nova pravila primjenjivat će se od 2020. godine.

[5] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-92-2018-INIT/hr/pdf>

IMENOVANJE OMBUDSMANA

U skladu s Ugovorom iz Lisabona Parlament bira Europskog ombudsmana (članak 228. UFEU-a) (vidi informativni članak [1.3.16.](#)).

Eeva Pavy
01/2020

